

PROF. DR. MUSTAFA KÖKSAL KAFALI **(20.01.2934 – 28.08.2019)**

Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

burekli@selcuk.edu.tr

Türk Tarihi, Türk kültürü ve Türk Yurtları Coğrafyası alanında ülkemizin en yetkin hocalarından olan Mustafa Kafalı hocamızı Ağustos ayında kaybettik. Türk tarihi alanında yaptığı çalışmalarının yayınında çok sayıda Türk tarihi uzmanı yetiştirmiş bir ilim adamıydı.

Aslen Konyalı olan Mustafa Kafalı 1934 yılında Konya'da doğdu. Babası Mehmet Sait Efendi (1884-1963), annesi Feride Hanım'dır. Mehmet Sait Efendi 1910 yılında Müdde-i Umum olarak Van'da göreve başladı. Cumhuriyetin ilanından sonra Hakimliğe geçti ve 1949 yılında emekliliğine kadar ülkenin değişik yerlerinde çalıştı.

Mustafa Köksel ilkokulu 1955 yılına kadar hizmet veren, Taş Mektep adıyla da bilinen Konya Akif Paşa Mektebi'nde okudu. Ardından dönemin Anadolu'daki en iyi liselerinden olan Konya Lisesi'ni bitirerek 1953 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne girdi. Bu fakültenin Tarih Kürsüsü'nden 1959 yılında mezun oldu. 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk tarihi Kürsüsü'nde Zeki Velidi Togan'ın asistanı oldu. Zeki Velidi'nin danışmanlığında doktora çalışmasına başladı. "Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi" adlı tezi ile 1965 yılında doktora payesini aldı. 1962 yılında tarihçi Sevgi Hanım'la evlendi.

Doktora sonrası Afyonkarahisar'da yedek subay olarak vatani görevini tamamlayıp, 1968'de üniversiteye tekrar döndü.

İlmî çalışmalar yapmak için 1971-1972 öğretim yılında Londra'ya gitti. Dönüşünde "Altın-Orda Hanlığı'nda Sayın Han Sülalesi Devri (1227-1360)" adlı tezi ile doçent oldu. 1975 yılında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin davetlisi olarak iki yıl süre ile misafir öğretim üyesi olarak Bağdat'ta bulundu. Bağdat Üniversitesi'nde Türk tarihi, Türk kültürü üzerine ders ve seminerler verdi. Yurda döndükten sonra, 1979 yılında, "Çağatay Hanlığı (1227-1345)" adlı profesörlük takdim tezini hazırlayıp, profesörlük payesini aldı. Fakat profesörlük kadrosu kendisine 24 Mayıs 1982 yılında üniversite senatosunun kararı ile verildi. Aynı yıl Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü'nün daveti ile öğretim üyesi olarak Konya'ya gitti. Konya'da Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ve Sosyal Bilimler enstitüsü Müdürlüğü görevlerini yürüttü. Aynı zamanda Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanlığını da üstlenen Kafalı, 12 Eylül Askerî Darbesi'nin devam etkisi nedeniyle Ankara'ya tayin edildi.

Ocak 1984 tarihinde daha önce lisans eğitimini tamamladığı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Genel Türk Tarihi Kürsüsü öğretim üyeliğine tayin oldu. Bir yıl sonra Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğüne getirildi. Enstitünün faaliyeti doğrultusunda yüksek lisans ve doktora programından bir hayli öğrenci mezun etti.

Mustafa Kafalı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı'nda lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri vererek tez danışmanlığı görevlerini yürüttü. Yirmi yüksek lisans, yirmi bir doktora tezi yönetti. Yetiştirdiği Genel Türk Tarihi öğrencileri arasında Muzaffer Ürekli, Üçler Bulduk, Sadettin Gömeç, Akif Erdoğan, Abdullah Gündoğdu gibi bir hayli akademisyeni saymak mümkündür. 1 Ağustos 2001 tarihinde emekliye ayrıldı Emeklilik sonrası çeşitli panel ve konferanslara katılmış ve başta TRT olmak üzere televizyonlarda tarih konuşmaları yapmıştır. Mustafa Kafalı, öğrencilerini evladı gibi gören, gelenlerin fikrine, kimliğine bakmaksızın öğrencilerinin her türlü meselesi ile ilgilenen, derviş ruhlu, temiz kalpli, insanlar hakkında hiç kötülük düşünmeyen, kendisine kötülük edenlere bile iyilik temennilerinde bulunan, fakat

haksızlık karşısında susmayan, hitabeti, ikna kabiliyeti ve hafızası güçlü, vakur, cömert ve sağlam bir kişiliğe sahiptir.

Eserleri: Mustafa Kafalı'nın ilmî çalışmalarını üç grupta toplamak mümkündür. Birincisi ihtisas alanı ile ilgili çalışmaları ki, Altın-Orda, Çağatay Hanlıkları ve Timurlular dönemidir. İkincisi Türk yurdu ve coğrafyası ile ilgili olanlar, üçüncü grup da Türk kültürüne dair çalışmalarıdır. Bu çerçevede neşrettiği çalışmaları beş kitap, otuz beş makale ve tebliğ, yirmi ansiklopedi maddesi ile çok sayıda aylık ve haftalık dergilerde köşe yazısından oluşmaktadır.

Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusunun Tarihi (İstanbul 1965; DT), Altın-Orda Hanlığında Sayın Han Sülalesi (İstanbul 1972; Doç. T.), Altın-Orda Hanlığı'nın Kuruluş ve Yükseliş Devirleri (İstanbul 1976), Çağatay Hanlığı (1227-1345), (İstanbul 1980; Prof. Tak. T), Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi (Ankara 1997; 3. bs.) Kafalı'nın yayımlanan kitaplarıdır.

Mustafa Kafalı Türk Tarih Kurumu ve Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü kurulu üyeliğinde bulunmuştur. İngilizce ve Rusça bilmekte idi. Anadolu'nun birçok şehrinde ilmi kongrelere katılmış ve paneller yönetmiştir.

Bir süredir tedavi gören Mustafa Kafalı hocamız, 28 Ağustos 2019 Çarşamba günü saat 19.30'da 85 yaşında vefat etti. 30 Ağustos 2019 Cuma günü Ankara Kocatepe Camii'nde Cuma namazını müteakip kılınan cenaze namazından sonra Ankara Gölbaşı Mezarlığı'nda toprağa verildi. Allah gani gani rahmet eylesin.

KAYNAKÇA

Bulduk, Üçler, "Prof. Dr. Mustafa Kafalı: Ailesi Hayatı ve Eserler", *Kafalı Armağanı*, Ankara 2002, s. 3-19.

Gömeç, Saadettin, "Hocamız Prof. Dr. Mustafa Kafalı" *Kafalı Armağanı*, Ankara, 2002, s. 20-21.

Özçelik Selahattin, “Dedelerin Torunlarıyla İftihar Ettiği Bir Neslin Hocası, Prof. Dr. Mustafa Kafalı”, *Kafalı Armağanı*, Ankara 2002, s. 22-25.

Kafalı Mustafa, *Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi*, Ankara 1997.

Ürekli, Bayram, “Kafalı Mustafa Köksal” mad., *Konya Ansiklopedisi*, Konya, 2013, C. 5, s. 35-36.

Prof. Dr. Mustafa Köksal KAFALI

Prof. Dr. Mustafa Köksal KAFALI ve Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ